

PREOTULU ROMANU.

DIUARIU BASERICESCU

SCOLASTICU si LITERARIU.

Buzele preotului voru pazi sciint'ia si lege voru
cercá din gur'a lui. Malach'ia c. II. v. 7.

Nrulu IX.

1 MAIU.

An. IX. 1883.

Unele notitie despre casatoria.

(Urmare.)

Decadenti'a casatoriei prin decursulu timpurilor si restaurarea ei.

Caracterulu celu destinsu si maretiu, carele s'a reprezentatu in institutiunea primitiva a casatoriei nu a ramasu nestramutatu, a inceputu pre incetulu a se strica si a-si pierde atatu din form'a sa monogama¹⁾ care consta in *impreunarea unui barbatu cu un'a muiere*, câtu si din tari'a perpetuitatei si indisolubilitatei, stricatiunea s'a inceputu de tempuriu, de odata cu pecatulu, candu apucandu sensualitatea a precumpani preste ratiune precum in alte direptiuni devenindu natur'a omului labile, asia si aci afectele corporali incepura a apuca la putere, incâtu se parea cá cu intrevenirea pecatului, scopurile principali ale casatoriei se mai alaturá si unu altu scopu secundariu sierbindu adeca casatori'a sí de unu midilocu onestu spre indestulirea legale a pofteloru si desfreneloru sensuali, despre care vorbesce si

¹⁾ *Monogamu-a*, cuventu grecescu din *μὶνος*—unu—singuru si *ἡμιον*—nunta, deaci monogamu-a—de un'a nunta, una legatura de casatoria, legatura intre unu barbatu si un'a muiere; *monogamia* e casatori'a unui barbatu cu un'a muiere, si dupa principiile crestine casatori'a nici nu pote fi altucumu decâtu monogama. Monogamiei se opune *poligamia* in câtu areta societatea in care unu barbatu are mai multe muieri, seau un'a muiere are mai multi barbati de-odata, se opune asia dara poligamia simultana, nu inse si cea succesiva, deora-ce acésta e permisa si intre crestini, candu de es. dupa mortea muierii prime barbatulu se impreuna cu a dou'a muiere prin nunta succesiva. Atarele dela nume-rulu nuntiloru se dice *bigamu*, *trigamu* s. a.

apostolului mai târziu dicându: Er' pentru curvia (incontinentia) fă-care barbatu se-si aiba muierea si fă-care muiere se-si aiba barbatulu seu. ²⁾ Cu urmarile pecatului se schimbă de-odata si pusețiunea muierei, precum areta scriptur'a, supunendu-se nu numai la dorerile împreunate cu nascerea ci si sub poterea si dominiulu barbatului, de unde urmă apoi că in genulu omenescu decadiutu incepù a se latî parerea cumca muierea nu ar' fi altu-ceva de-cătu unu instrumentu spre indestulirea pofteloru de desfrenu ale barbatului; ba trecându preste margini libertatea barbatului nemicu nu erá mai meseru de-cătu muierea aruncata in umilire pana la gradulu de a se face de marfa cá si alte lucruri materiali. ³⁾

In midiloculu ataroru concepte dictate si straformate prin poterea desfrenului si a sensualitatei, a degeneratu institutiunea primitiva a casatoriei, si in loculu ideei adeverate la tote poporele pana si la aceli'a, unde nu se stinse limin'a cunoscintei lui Domnedieu celui adeverat, pasî la midilocu arbitragiulu facia cu demnitatea acestei institutiuni sublime, introducându in loculu *monogamiei* *poligamia* ⁴⁾ si in loculu perpetuitatei si indisolubilitatei repudiulu, divortiulu si dissolvarea legaturei de perpetuitate.

Esemples despre poligamia, fara de a atinge din vieti'a poporeloru pagane, produce si insasi scriptur'a la acelia, cari

²⁾ I. Cor. V, 1; VII, 8. Alan. Reg. theol. 114. p. 681 Conjugium sacramentum remedii contra incontinentiam.

³⁾ Enciclica SS. Leon XIII. din 10 febr. 1882.

⁴⁾ Polipami'a esprime propriu casatori'a, care areta societatea unui barbatu cu mai multe muieri ori societatea unei muieri cu mai multi barbati de odata; referintia e asia dara generica, atātu facia cu barbatulu cătu si cu muierea pentru-că si barbatulu si muierea ambii potu fi poligami, adeca de mai multe nunti (*πολυ Γαμος* n. 1). Specific'a referintia a barbatului catra mai multe muieri mai acuratu sar' pote esprime prin poligemia, — polygynia, dela *πολυ* si *Γυνή*—muiere, ci acestu terminu nu se usiteza cu referintia la poligamia, e usitatu in istori'a naturale la plantele ce au mai multe pistile in flore. Asemenea si referinti'a unei muieri catra mai multi barbati sear' pote esprime mai specificu prin poliandria dela *πολυ* si *ανήρ* gen. *ανδρῶσ*—barbatu; de aci propriu poliandria esprime societatea in care un'a muiere are mai multi barbati ci si acestu terminu e usitatu mai multu la plante, folosindu-se in loculu ambeloru poligami'a in antitese cu monogamia.

inca nu se abatuseră dela cunoscinti'a adevăratului Domnedieu⁵⁾, care de si aci se vedea a fi fostu permisa, totusi permisiunea ei se pote escusă numai că unu actu alu economiei pentru decadinti'a genului umanu, dar neci decumu pentru-că dora nu ar fi contraria cu natur'a institutiunei primitive a casatoriei, caci de si nu se opune in modu absolutu dreptului naturale potendu avé unu barbatu prunci cu mai multe muieri si un'a muiere prunci cu mai multi barbati⁶⁾, totusi este opusa din punctu de reciprocitate alu dreptului individuale, si e contraria instutiunei primitive a casatoriei, se opune dreptului divinu, pre care e fundatu unitatea casatoriei.⁷⁾

Degenerandu in estu modu unitatea casatoriei prin decadinti'a genului umanu si prin departarea omului dela Domnedieu, neci insasi indisolubilitatea ei nu a remasu nestrancenata astrensu fiendu Moise a permite Judeiloru pentru invertosiarea animei loru desfacerea casatoriei chiaru si prin forma esterna cu darea cartiei de despartire (libellum repudii)⁸⁾.

Sosindu intru acea tempulu că fiulu lui Domnedieu Isusu Christosu se vina pre pamentu si se implenésca svatulu celu ascunsu alu intiepleptiunei Domnedieesci reinnoindu lumea, care erá că si imbetranita in vechime, dandu tuturoru lucruriloru orecare forma si stare noua si delaturandu cea vechia, — precumu s'a aretatu de restauratoriu alu demnitătei omenesci

⁵⁾ Fac. IV, 19; XXV, 6; 26, 34. I. Imp. I; II. Imp. II, 2; II. Paral. XXIV. 3. si Deutr. XXI. 15.

⁶⁾ Dr. Ratiu instit. teol.

⁷⁾ Fac. II, 21; Mat. XIX, 4, 5; I. Cor. VII, 2. — De acea nu numai legile besericesci ci si cele civili au piedepsitu poligami'a intre crestini. Asia că se trecemu alte cu vederea „Pravilele imperatesci“ tiparite la Iasi 1646 in analecte de (Cipariu p. 261—223) in cp. 15. prescriu că ce'la ce vá luá doue muieri si se va cununá cu amendoue... si voru fi vie amendoue acesta lucru dupa pravilele celoru imperati betrani vechi de demultu li s'a fostu facandu morte, era in veculu de acum se cërta dupa voi'a judeciului, ce se dice seau se-lu bage in oca, seau 'lu voru bagá prin tergu etc.

⁸⁾ Mat. XIX, 7. s. u. Repudium lat; grecesce se dice: *συνζων* era romanesce (dupa cp. CXXIII din pravila) cartea de despartire a barbatului si a muierii.

decadiute si ordinatoriu alu celor ce aru fi turburatu societatea oménésca, asia indeplinindu si legile mosaice, a resiediatu cele cadiute si cu acestea si casatori'a decadiuta din demnitatea s'a primitiva, a redusu-o la unitate si indisolubilitate reprobandu daten'a [Judeiloru cu provocare la inceputulu instituirei ei. Cà-ci facia cu poligami'a dîce Domnulu „Nu ati cetitu cà celu ce a facutu pre omu la inceputu, barbatu si muiere i-a facutu pre eli si a dîsu: pentru acea va lasá omulu pre tata-so si pre mama-sa si se vá lipí de muierea s'a si voru fi amendoí unu corpu⁹⁾), era facia cu despartírea casatoriei introdusa la densii lapedandu cartea de despartíre apriatu le spune dîcându cà de-si Moise le-ar' fi permis asi lapedá muierea si a primí alta, asta a fostu necesítatu a-o face numai *pentru invértosiarea animei loru, ci la inceputu nu a fostu asiá ca ce a impreunatu Domnedieu omulu se nu desparta*¹⁰⁾

[Va urmá.]

Ce va ajunge omulu?

— *Predice pentru postul mare.* —

Predic'a VIII. — Pentru Vinerea mare.

Fericirea sêu nefericirea eterna.

„Ce voi face inca viniei mele si nu í amu facutu ei? Ca amu acceptatu se faca struguri si a facutu spini.“

Prof. Isaia V. 4.

Ddiu a creatu pre omu pentru fericirea eterna. Si ce mirare! Omulu de sine, de mintea s'a se alerge in continuu totu dupa nefericirea eterna.

Ddiu i-a voitu dintru inceputu si í-i voiesce si astadi binele elu 'si casciga reulu. Ddiu i-a destinat raiulu, si elu pasiesce orbisíu catra iadu. Multe a probatu Ddiu cu omulu acnm'a si in Testamentulu vechiu, multe binefaceri, multe daruri ceresci i-a trámisu numai totu cá se-lu tiena **pre acest'a** in legatura strînsa cu sine si acest'a se nu 'si

⁹⁾ Mat. XIX. 9. — ¹⁰⁾ Mat. XIX, 4.

piérda fericirea pentru care fù creatu. Dar' cea mai mare vointia de a face pre omu fericitu si o-a aretatu Ddieu prin darea spre mórte a unui'a nascutu fiu iubit alu seu.

Déca voiti I. m. se vedeti dorerile si suferintiele grele, cari le-a suportatu dulcele Rescumperatoriu totu pentru cá omului se-i sustiena fericirea eterna. Strapuneti-ve — ve rogu cu cugetulu vostru in muntele Golgot'a! Unu sacrificiu se aduce acolo astadi, pentru victim'a caruia plange ceriulu si pamentulu. Is. a moritu astadi pre crucea rusinósa in muntele Golgot'a si ceriulu s'a imbracatu in doliu, pamentulu s'a cutremuratu din tote temeliele sale, cu unu cuventu: intregu universulu s'a cutrieratu in anim'a s'a si a plansu.

Nu e mirare.

Fíiulu celu nobilu plange la mórtea parintelui seu preaiubit. Universulu a plansu la mórtea lui Is. cá-ci acel'a e parintele seu, creatoriulu seu, Domnedieulu seu.

Si ce mórte!

Intregu trupulu seu sfasiétu de sbiciuri, totu rane si sange, capulu seu santu inghimpatu de spini ascutiti; manile si petiórele sale ranite de cuie, asie sangeréza. Elu pe crucea rusinósa si sangele seu nevinovatu curge paraie pe cruce in josu si se sbe in pamentu.

Si pentru-ce atâtea rane? Pentru-ce atât'a sange? Pentru-ce atâtea doreri?

Pentru-cá se se stérge pecatele lunei, pentru cá omenimea pecatósa se-si recascige raiulu care l'a fostu perdutu si la care numai poté se ajunga fara de acést'a mórte dorerósa a lui Is. cu unu cuventu pentru fericirea eterna a omului.

Pentru acea venu si eu astadi a ve aretá.

1. Cate a facutu Ddieu si a patimitu Isusu pentru fericirea eterna a omului si totu-si

2. Prelânga totu Sacrificiulu cruntu a lui Is. cati pasescu catra nefericirea eterna.

Fíti ve rogu cu luare aminte.

I.

Cumca Ddieu a facutu fórte multu pentru fericirea eterna a omului, acea se arata apriatu din tóte locurile San-tei Scripture.

Tóte legile, tóte institutiunile, tóte invetiaturele, tóte binefacerile ma chiaru si tóte pedepsele tramise dela Ddieu pre acestu pamentu, cu unu cuventu tóta comportarea lui Ddieu facia cu omu nu tiéntesce la altu ceva, decâtu la fericirea eterna a omului.

Séu pentru ce este data si inspirata de Ddieu intréga Sant'a Scriptura. cu tóte invetiaturele sale domnedieesci, salutarie, au nu pentru-acea, cá omulu se se lumineze a-si cunósce destinulu séu tiént'a s'a pentru carea a creatu fericirea eterna? „Tóta scriptur'a de Ddieu este insufata — díce Apostolulu — si de folosu spre invetiatura, spre mustrare, spre indreptare, spre deprindere, care este intru dreptate cá se fia deplinu omulu lui Ddieu spre totu lucrulu bunu gatitu.“ ¹⁾

Pentru-ce suntu date atâtea legi frumóse domnedieesci, au nu pentru acea cá pasii omului se se indrepteze catra ceriu, catra fericirea eterna? „Acést'a e asiedimentulu meu — díce Domnulu — dá-voiu legile mele in ganduri'e loru si in animele loru le voiu scrie, si le voiu cífi loru Ddieu, si ei voru fí mie poporu.“ ²⁾

Atát'a grige a portatu Ddieu de fericirea eterna a omului si pórtu si astadi, încátu omulu cu minte sanetósá nu póte se nu se mire. — Elu insusi a descoperitu omului acea fericire, Elu insusi i o-a aretatu acea prin invetiaturele sale maretie si parte prin angerii sei, parte prin patriarchii, profetii, preotii si alti ómeni santi alesi ai sei, a arátatu si calea si midilócele conducerie la ace'a. Elu insusi a descinsu pre pamentu totu pentru acestu scopu si a convorbitu cu creatur'a s'a.

Acum chiar' la inceputulu omenimei candu Adamu, dupa comiterea pecatului celui de ántáia, dupa-ce 'si audí sentinti'a grea pronuntiata asupr'a capului seu, ca de acuma inainte nu va mai traí in fericire neconturbata ei 'si vá scote panae s'a din pamentulu incarcatu de spini si polomide cu sudori crunte supusu fiendu la morbi, doreri, neasuresi, suferintie si in urma la mórte, candu acést'a dícu pedepsítu intru atát'a, cu intristare adúnca trebuí se parasésca,

¹⁾ II. Tim. III. 16. 17. — ²⁾ Erem. XXXI. 33.

raiu: Ddieu, cá parintele celu bunu, care cu o mâna pedepsece pre fiulu seu, éra cu cealalta 'lu trage in sinulu seu iubitoriu consolându-lu si imbarbatându-lu, cá de acum'a inainte se fie mai bunu, ast'feliu 'lu consolà pre Adamu promitiându-i Rescumperatoriu. — Si pentru-ce? Pentru-cà, precum scopulu pamentului nobilu nu este altcev'a decâtu cá pre fii sei se î-i faca fericiti; ast'feliu scopulu parintelui cerescu in crearea omului nu a fostu altulu, decâtu cá pre omu se-lu faca fericitu. Nu l'a creatu pre omu pentru nezasuri si nefericire, ci pentru fericirea eterna.

Omenimea dela Adamu începându in decursulu timpuriloru, aplecatu totu spre reu, intru atât'a se abatù dela scopulu seu finale, încátu se uita chiar' si de Ddieu, inchinandu-se animaleloru, lemnelor, si pietriloru, inse Ddieu, cu bunatatea s'a cea nemarginita, de-si pedepsece omenimea, candu vede ca e tempulu se o pedepsésca, inse scopulu seu maretiu, de a conduce creatur'a s'a la fericirea eterna nici candu nu-lu lasa de inaintea ochiloru sei.

Scóte pre Avramu din midiloculu celoru rei fiendu acést'a bunu, 'lu scóte chiaru si din patri'a s'a si 'lu duce intru o alta tíera, pentru-ca scopulu seu parintiescu érá, cá se se sustiena in omenime cunoscienti'a cea adeverata de Domnedieu si prin acést'a omenimea se nu-si pierda de inaintea ochiloru sei tiént'a cea adeverata, pentru carea érá creata, fericirea eterna.

Si ce facù Ddieu, candu vediù cá si in tíer'a acea, unde eráu remasitiile lui Avramu in decursulu timpuriloru incepura a se latí reutatíle si a se periclitá cunoscienti'a cea adeverata a lui Ddieu?

Luà pre cei alesi ai sei si î-i duse in pamentu strainu. Luà pre Josifu prin o nefericire, vendutu fiendu acest'a prin fratii sei si-lu dusa in Egiptu, acest'a dusa mai tardîu pre fratii sei acolo, cá-ci scopulu lui Ddieu érá cá poporulu seu alesu, se traiésca între popóra de totulu straine, cu dantine de totului diferite nu cumvá se se asimileze cu acele, ci din contr'a se-si sustiena acel'a nepatata cunoscienti'a cea adeverata de Ddieu si se o latiésca pre acea si între alte popore cu tempu cá astfeliu omenimea se ajunga la fericirea, pentru care érá creata.

Si candu poporului seu alesu î-i merge reu in pamentulu Egiptului, candu acest'a erá apasatu necasitu si sdruncinatu de catra tiranii sei domnitori, alege Ddieu pre Moisi chiar' din anii pubertatei acestui'a mantuindu-lu cá prin minune dela mórte din riulu Nilului — si unde 'lu duce cá se se crésca?

Chiar' in curtea imperatului, pentru ca Moisi avea lipsa cá se se crésca cá domnitoriu, avea lipsa de insusiri alese, cá ast'feliu se fie in stare a stá in fruntea — si a fi conducatoriulu unui poporu atâtu de alesu si numerosu si inca printre câte pericle avea de a-lu conduce pre acest'a?!

Ca, cum a scosu Dieu pre poporulu seu din pamentulu Egiptului din man'a lui Faraonu, cum l'a trecut prestea marea rosia cu petióre uscate, si cum l'a condusu prin locuri pustie, nutrindu-lu cu mâna in decursu de 40 ani pana la marginea Canaanului, acea o-ati auditu I. m. mai de multe ori din Sant'a Scriptura, si o-ati auditu chiar' si din loculu acest'a acum'a mai deaprópe intru un'a din cuventarile mele trecute.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Oh! I. m. multe binefaceri a aretatu Ddieu facia cu omenimea acum'a si in testamentulu vechiu. Si pentru-ce atât'a ingrigire, pentru-ce atâtea binefaceri ale lui Ddieu facia cu omenimea?

Pentru-cá pre acést'a se-o tiena totu-dea-un'a in legatura strinsa cu sine si astfeliu se-o conduca l'a fericirea eterna.

Dar' cea mai nemarginita ingrigire si iubire si o aretatu Ddieu facia cu fericirea omenimei atunci, candu pre unulu nascutu Fiiulu seu l'a datu spre jertfa pentru pecatele lumei.

Câte ostenele si neodichna a suportafu apoi Is. totu pentru scopulu acest'a; câtu a caletoritu prin sate si orasie, prin munti si siesuri, si locuri pustie; numai totu cá se indrepte omenimea la fericirea eterna; câte intrige a trebuitu se combata si eviteze a fariseiloru faciarnicii; câtu intristare avu candu fu vendutu prin unulu dintre invetiaceii sei iubiti; câte doreri suferi din gradin'a Getiemanei candu asuda sudori de sange; câtu rusine suferi, candu la Irodu fu privitu de unu nebuñu si fu imbracatu in vestmentu de

batjocura si retramisu ast'feliu la Pilatu; cata usturime rabdà in curtea lui Pilatu batutu fiendu si sfasiatu pana la óse de sbiciuri si cunun'a de spini, pana-ce carnea spendiurá in bucati depre trupulu seu santu si sangele-i udá pamentulu: câta dorere sufletésca si intristare suportà, candu totu rane si sange si incununatu cu spini fù scosu decatra Pilatu si aretatu poporului cu cuvinte dejosítórie: „Éca omulu;“ câta ostenála sangerósa ducându pe umerii sei raniti crucea grea catra Golgot'a sub carea cadìu de trei ori, a treia ora lesinatu cá mortu: câte doreri crancene î-i sfasié anim'a pe crucea rusínósa spendiurandu intre ceriu si pamentu: oh I. A! tote aceste nu se se póta descrie in cuadrulu angustu a cuventarei miele de astadi, ci aceste au datu de lucru in mai multi seculi, celoru mai agere pené din lume, cum a fostu a profetiloru, a evangelistiloru si a altoru mii de scrietori renumiti.

Tóte aceste, pentru-cá omenimei se i-se recastige fericirea eterna.

Si câte ajutóre, câte midilóce ni-a lasatu Dlu nostru Is. Chr. numai totu cá se potemu ajunge la acea fericire?

Tóte Santele Sacraminte, tóte rogatiunile, tóte santele mise si tóte faptele bune si ale indurarei si altele tóte suntu midilóce puternice lasate de Is. spre a ne ajutá pre noi catra patri'a nóstra fericita si eterna in ceriu.

Tóte acele suflete nobile dintre noi dara I. m. cari voru luá cu pietate in folosinti'a s'a tóte aceste binefaceri si ajutóre tramise nóue dela Ddieu, si catra aceste 'si-voru dá nisuinti'a din tóte poterile a duce o viétia placnta inaintea lui Domnedieu, a-si marturisi pecatele facute, a se cuminecá cu santulu trupu si scumpu sangele Dlui nostru Is. Chr. si a se deprinde in fapte bune, tóte acele suflete dícu, indata dupa despartírea loru de trupu se voru mutá la acea fericire nemarginita, pre care limba omenésca nu o póte spune, sí péna nu o póte descrie. „Bucuria eterna si pre capulu loru lauda — díce Domnulu — veselia va apucá pre ei, fugit'au dorerea, intristarea si suspinarea.“¹⁾

¹⁾ Isaia LI. 11.

Si la judecat'a din urma, candu ele pline de bucuria, voru veni din ceriu pre pamentu, cá se se unésca cu trupurile s'ale glorficate, cá si pre aceste se le duca la fericire, si candu voru audi de pre busele sante alui Is. cuvintele dulci: „Veniti binecuentatii parintelui meu . . . ! atunci intre cantari angeresci plini de fericire se voru duce si voru intrá in patri'a frumósá in ceriu spre a vietui acolo in bucurie si fericire fàrà de capetu.

Si totu-si — dorere — I. A! câtí nu suntu, cari pre lãnga tóte nisuintiele bunului Ddieu, cá pre omu se-lu faca fericitu, prelanga tóte ajutóriele si midilócele salutarie si sante, ei nu se se nisuésca catra ceriu, catra fericire, ci din contr'a pasiescu totu catra iadu, catra nefericirea eterna desprece in partea a

II.

Cu optusprediece sute si câtiv'a de ani inainte de acést'a I. A! in diu'a de astadi pe virvulu unui munte pustíiu langa Jerusalemu stá o multíme mare de poporu jidovescu. Trei cruci intunecósá si triste se inaltíau din midiloculu acelu poporu.

Isusu spendiurá pre cruce. Sudorile crunte de sange, cari í-i inundáu faci'a, aretáu, ca se luptá cu mórtea.

Dorerile lui Is. intru atát'a eráu de crancene, incátu sórele vediendu cea ce suferé creatoriulu seu, 'si retrasé faci'a s'a cu spaima si gróza, si dela dóuesprediece óre in di incepundu se facu intunerecu pe intréga faci'a pamentului.

E lucru dorerosu I. m. in midiloculu doreriloru, in culmea nefericirei a se vedé omulu parasitu de toti, fàrà ajutoriu, fàrà consolare.

Isusu, care in viétí'a s'a a reversatu atâtea daruri, atâtea binefaceri, atát'a consolare tuturoru cari numai s'au apropiatu de dinsulu cu incredere si rogaminte, vindecându atâtea bóle si nepotintie, stergundu atâtea lacrimi de intristare de pre ochii celoru necajiti, Isusu, fíiulu lui Ddieu, binefactoriulu omenimei, sangerá pre cruce, dorerile cá flacarile unei vapaie infiatoría í-i incungiura trupulu, si nu este o fientia in lume, carea se-í sioptésca unu cuventu de consolare, ci e parasitu de toti, chiar' si de Parintele seu cerescu; cà-ci oper'a maretia a rescumperarei, la carea s'a resolvitu de buna

voi'a s'a pentru omenimea pecatósá, trebuia se o implinésca. érá aci tempulu, cá se pedepsésca peccatele lumii în insusi trupulu seu santu. Isusu 'si inaltia ochii sei la ceriu, si eschiamá: „Ddieulu meu, Ddieulu meu cá-ci me lasá-si!“ ¹⁾

Intre dorerile crancene ale mortiei i-se uscase buzele si ardeáu de sete; „Mi-e sete!“ — dîse Isusu.

Oh dulce Isuse! ti-e sete, cela ce ai isvoritu poporului teu Israilu apa din piétra séca si ai recoritu setea muieriloru si a prunciloru loru; 'ti-e sete, cela ce ai isvoritu atáta dulcétia si fericire prin invetiaturele tale sante intre ómeni pre pamentu; ti-e sete, cá se mantuesci omenimea de setea ardietória ce o asceptá in vapai'a infioratória a iadului, ti-e sete, cá se isvoresci omenimei dulcétia neperitória in imperati'a cerésca; si omenimea nu are atát'a indurare catra tine, nu are atát'a compatimire catra dorerile t'ale sfasietórie, cá se-ti intenda unu picuru de apa spre a-ti recorí limb'a uscata de torture, nu! ci-ti intinde o tortura nóua, 'ti dá se bei otietu, cá se se implinésca profeti'a lui Davidu: „Si-mi dederà spre mancarea mea fere, si la setea mea m'au adapatu cu otietu!“ ²⁾

Nu î-i eráu destule dorerile, cari î-i sfasieáu trupulu si anim'a, ci carturarii si fariseii, acesti inimici de mórte ai lui Isusu, se preabláu in susu si in josu pre dinna-intea crucei si clatindu cu capetele sale, 'lu amarau cu cuvinte batjocuritórie: „Celu ce strici baseric'a, si in trei dîle o zîdesci, mantuiesce-te pre tine insu-ti — de esci fiiulu lui Ddieu, scobóra-te de pre cruce!“ Altii dîceau: „Pre altii a mantuítu, éra pre síne nu se póte mantuí; de esci imperatulu lui Israilu scobóra-te de pre cruce, cá se credemu in trinsulu!“ Sperá in Ddieu, mantuésca-lu acum!“ ³⁾

Cuvintele aceste a fariseiloru implura anim'a lui Isusu de o amaratiune ne mai audíta nu pentru acea, pentru-ca 'lu insultáu pre dinsulu, ci pentru-ca î-i trebuí se véda, ca dupa atâtea invetiature frumóse, ce a latítu elu in omenime, dupa atâtea ostenele, dupa atát'a grige, ce a portatu elu facia de fericirea omenimei, dupa atâtea minuni ce li-a aretatu, totu cá se î-i traga la fericire, dupa tóte aceste totu-si

¹⁾ Math. XXVII. 46. ²⁾ Ps. LXIX. 22. ³⁾ Math. XXVII. 40.

trebui se védia că ei intru atât'a suntu de orbiti încātu pentru ei nu mai esista mantuîre, si tôte aceste torture ale sale pentru ei nu mai suntu isvóre de fericire, ci totu atât'ea blasteme, totu atât'ea flacari inforatórie in matc'a focului de veci. Pentru acea se rogà Is. cu intristare: „Parinte érta-le loru, că nu sciu ce facu!“¹⁾

Ma chiar' si lotrulu de-a stanga, care erá restignitu impreuna cu Is., chiar' si acest'a 'si deslegà limb'a s'a si amarí momintele din urma alui Is. cu cuvintele blasfemice: „Déca esci tu Christosu, mantuesce-te pre tine si pre noi!“²⁾

Is. 'si-intórse cu intristare dorerósa privirea s'a dela acesti ómeni pierduti pentru totu-dea-un'a si priví la lotrulu de-a drépt'a candu acest'a dogení pre confratele seu dicându: „Nu te temi de Ddieu, ca intru acea-si osênda esci si noi dupa dreptate, că-ci luamu cele meritate dupa faptele nóstre; éra acest'a nu a facutu nici unu reu!“³⁾ Si intorcându-se catra Is. dîse: „Amentesce-me Dómne, candu vei vení intru imperati'a t'a!“⁴⁾ Catra acest'a 'si însórse dara Is. privirea dicându-i: „Adeveru dîcu tie, astadi vei fí cu mine in paradisu!“⁵⁾ Si apoi priví la Maic'a s'a preaiubita, carea sfasieta de doreri stá cu invetiachelulu iubitu a lui Is. su cruce si plangeáu cu amaru. „Muere, éca fiulu teu!“ dîce Is. aretându cu ochii sei osteniti spre invetiachelu, si acestui'a „éca mam'a t'a!“ Atât'a potù Is. dîce intre dorerile sfasietórie, iubitíloru sei. „Dintru ór'a acea o-a luat invetiachelulu pre dens'a intru ale sale.“

Dorerile Iui Is. cresceáu din ce in ce. Ór'a mortiei se apropia.

'Si mai strinse odata poterile sdruncinate si intru unu tonu linu dîse: „S'au implinitu“ totu pentru fericirea omenimei.

„Parinte in manile tale 'mi dau sufletulu meu!“ si plecându-si capulu, si-a datu sufletulu.

— A moritu! —

Aceste le-a implinitu Is. pentru fericirea eterna a omenimei.

Si totu-si I. m. precum vediuramu chiar' si in momintele din urma a opului mare alu rescumperarei, avù intristarea de a vedé pre multi nefericiti, cum alérge orbisii

¹⁾ Luc'a XXIII 34. — ²⁾ Luc'a XXIII 30. — ³⁾ Luc'a XXIII. 41. — ⁴⁾ Luc'a 16. — ⁵⁾ Luc'a 16.

catra iadu, catra nefericirea eterna. Chiar' si lotrulul de-a stâng'a, care suferea acelea-si doreri carui'a i se apropiá acea-si mórte infiorátorie chiar' si acest'a inca pasié in continuu pe acea cale nefericita.

Ma chiar' si candu morí Isusu, candu se cutremurá pamentulu, candu se despicáu stancile, candu se rupsè cathapetésm'a basericei, candu se deschiserá mormintele si invierá mortii aretându-se multor'a, chiar' si atunci inca remasera multi, fórte multi impetriti la anima, pasindu mai departe neconturbati pe calea pestifera catra iadu.

Oh I. m. multi suntu si astadi, cari in continuu remanu impetriti in pecatele sale din anu in anu, ne mai aducându-si aminte ca pre ei î-i ascépta nefericirea eterna in foculu celu nestînsu!

Totu omulu are atâtea midilóce la dispusetiune, încátu se póte face fericitu numai déca va voi. — Déca anim'a s'a e impetrita in pecate si nu sêmtiesce aplecare la reintórcere, aduca-si aminte de torturele crancene, de flacarile infiorátorie si vermele care nici candu nu dórme a iadului, cari 'lu ascépta indata dupa trecerea s'a din lume; si mai cugete înca si la acea cà póte se móra mai in graba de cum ar' cugetá si atunci sufletulu seu nefericitu trebe se se scobóra in iadu la plansu si scrisnire de denti. Faraone s'a inecatu — díce S. Ambrosiu, pentru-cà pecatele sale eráu grele si lu-au cufundatu, ast'felu se voru cufundá pecatosii prin pecatele s'ale in matc'a focului de veci.¹⁾ Si déca la acést'a aducere aminte va sêmtî câtu-si de puçina frica pentru pecatele sale, aducasi aminte mai desu de acea icóna, infiorátória a iadului si-si díca totu-dea-un'a: „acolo 'mi este locul meu nefericitu!“ Róge-se apoi lui Ddieu, cá acest'a se i lumineze mintea, si se-i móie anim'a a-si recunósce pecatele sale in tóta reutatea acelor'a infiorátória. Incépa a amblá la sant'a baserica si a ascultá cuventarile basericesci, si cu câtu va amblá mai desu, cu atât'a va sêmtî mai multa iubire catra cele domnedieesci. Nu multu tempu va trece, pana-ce va sêmtî in anim'a s'a dorulu de a se imepá cu Ddieulu seu; si candu vá sêmtî acestu daru, atunci póte

¹⁾ S. Ambrosiu in Ps. XXXVI.

fi siguru, că darulu lui Ddieu éra începe a se reversá asu-
pr'a s'a si póte avea sperare de fericire. Pasiésca numai la
scaunulu confesionalu cu sînceritate si incredere in indura-
rea lui Domnedieu si-si marturisésca pecatele sale, de ar'
fi acele ori si câtu de multe si grele, faca destulu pentru
dinesele, cuminece-se cu santu trupulu si scumpu sangele
Domnului N. Is. Chr. indreptandu-si viéti'a si éca a scapatu
de nefenicirea eterna.

Éca I. m. calea cea mai usióra pentru ori si care pe-
catusu de a se face fericitu! Éca câte midilóce are la dis-
positiune.

Si totu-si, câti nu traiescu asié, cá-si cum anumea ar'
fi destinati pentru iadu, pentru nefericirea eterna?

Sufletele acestor'a e vai de ele! Indata dupa despar-
tirea loru de trupu, voru merge la doreri sfasietórie si se
voru torturá in iadu pana la judecat'a din urma. Atunci voru
esí pe câteva'a mominte, inse numai spre mai mare dorere
si rusíne a loru, cá se se unésca cu trupurile sale negrite
de pecate si se steie la judecata.

Isusu va veni cá judecatoriu, si intru atât'a î-i va cu-
prinde o frica de faci'a lui, încátu precum se esprima S.
Scriptura voru eschiamá cu desperatiune: „muntíloru acope-
rití-ne pre noi, si déluriloru cadeti preste noi!“¹⁾

Pecatele loru voru fi védiute inaintea lumei intregi.

Si cându voru audí sentinti'a detunatória pronuntian-
du-se de catra Isusu: „Mergeti dela mine blastematíloru in
foculu de veci!“ atunci intru suspine sfasietórie si tiépete
asurdítórie se voru aruncá in acelu locu nefericitu, care se
numesce iadu, la nefericire eterna. „Acolo precum díce S.
P. Laurentiu Justinianu — e focu nestinsu, o plangere fara
incetare si lacrimare amara; acolo e intunereculu celu in-
fricosiétu; acolo privirea draciloru celoru uríti si spurcati;
acolo e desperare fora mantuire; acolo torture fara manga-
iere; acolo judecata fara compatimire si fara iertare; acolo
mani'a judecatoriului pururea si fara incetare mustrandu.“

Si tóte aceste pentru eternu!

¹⁾ Osea X. 8.

Iubiti ascultatori! In decursulu acestui postu mare ve-
amu desfasuratu intrebarea, cá dupa trecerea vietiei aces-
tei'a: „*ce va ajunge omulu?*“ Ve-amu aretatu, cumcá ca-
petulu tuturoru osteneleloru nóstre pamentene este: *mórtea*.
Sufletulu omului dupa despartírea s'a de trupu va merge la
judecat'a singulara unde singuru va fi *judecatu* dupa fap-
tele sale. De aci va merge séu in *purgatoriu*, séu in *iadu*
séu in *raiu*. La *inviare* se voru uní sufletele fiesce-care cu
trupulu seu si voru stá la *judecat'a din urma*. Dupa *judec-*
cat'a din urma, dreptii voru merge la *fericirea eterna* éra
peccatosii la *nefericirea eterna*.

Astadi ve-amu aretatu, câte a facutu Ddieu, si câte a
patimitu Isusu pentru fericirea eterna a omului, si totu-si
câti se lapeda de acea fericire caletorindu catra nefericirea
eterna.

Óre intre cari ne anumeramu noi I. A!?

Nu ne anumeramu óre intre acei'a, pentru cari pati-
mele Dlui N. Is. Christosu nu aducu fericire, ci osénda eterna?

Si déca cunoscenti'a nóstra ne raspunde cu doreri ca:
„dá“ se ne nisuimú a ne curati de peccate pâna-ce avem
inca tempu, cá viéti'a acést'a si asié e scurta, si ór'a mor-
tiei e decidietória, pentru fericirea séu nefericirea nóstra
eterna. Grigiti dara ve rogu de sufletele vóstre.

Éra tu dulce Isuse! revérsa darulu teu cerescu in ani-
mele nóstre, cá curatiendu-le de peccate, se fie acele sancti-
ficate Tie pentru eternu. Aminu.

VASILIU CRISTE.

Cassele de pastrare scolari.

Discursu rostitu in conferinti'a invetiatoriloru din districtulu Zarandului tie-
nuta in Bradu, 11 Augustu 1882 de Jo an u Germanu invetiatoriu.

Onorata conferintia! Intre obiectele de discutatu ale confe-
rentiei nóstre este si „*Infintiarea casseloru de pastrare*
scolari.“

Acésta cestiune, pentru scólele romane dincóce de Carpati,
este cu totulu nóua; pentru unii dintre noi chiar' straina. Si nici
nu e mirare. Infintiarea casseloru de pastrare scolari abia a prinsu
radecini si la popórele mai inaintate in cultura ale Europei. Abia
suntu vre-o 5 decenii de cândn ide'a casseloru scolari a inceputu
a se realisé. Se nu acceptati dar' de la mine, frati invetiatori, o
disertatiune academica, ci se ve multiamiti cu câte'va informatiuni,
nepretensive, asupra „*casseloru de pastrare scolari*.“

Acum se mergemă mai departe, aretandu: ce suntu cassele de pastrare scolari? care e scopulu si insemnătatea loru? istoriculu si rezultatele obtienute la popórele unde s'au introdusu cassele scolari de pastrare si in fine necesitatea de a infintiá casse de pastrare scolari la poporul romanu, si modulu cum s'ar' poté infintiá? Éta pre scurtu, frati colegi cu ce ve voiu intretiené cătév'a clipite.

Cassele de pastrare scolari, suntu nisce institute care se forméza depunendu voluntariu fie-care elevu de scóla cruceri ce i-a economisatu insusi.

Se scie că pruncii primescu dela parinti séu din alte locuri cruceri pentru satisfacerea unoru placeri copilaresci d. e. pentru cumperarea unoru jucarii, séu pentru unele lucruri de máncaré. Parentii mai avuti si cu deosebire cei dela cetati adese-ori, si la diferite ócasiuni, dáu prunciloru bani, de cari potu dispune dupa placu; tierenii inse mai arare-ori dáu prunciloru cruceri, buna-óra candu tatalu séu mam'a a vendutu cev'a la vre-unu téggu cu pretiu redicatu, séu apoi la alte ócasiuni. Banii ce potu se-i economiseze pruncii de scóla din ce'a ce au primitu din ori-ce isvoru depusi la invetiatoriulu respectivu, si administrati de catra acest'a, sub o controla solída, séu ulteriormente administrati de casse de pastrare publice, punu basa casseloru de pastrare scolari.

Principiele, care servescu de basa la infintiarea casseloru de pastrare se potu reduce la urmatórele:

a) Ori ce depositu din partea scolariului in cass'a de pastrare este totu-de-a-un'a retractabilu, adeca prunculu la intervenirea parentiloru, séu tutoriloru sei 'si póte recapeté banii depusi.

b) Suma, ce póte se depuna odata unu scolariu, nu póte se tréca unu anumitu mactimum buna-óra 40 cruceri; din contra se primesce ori-cátu de puçinu.

c) Administratiunea cassei de pastrare se-si atba bine stabilite normativele, încátu asupr'a invetiatoriului se nu póta cadé nici o suspitiune.

Scopulu casseloru de pastrare scolari este: deprinderea eleviloru de mici, in a scí pastrá prisosulu veniteloru pentru viitoriu; séu cu alte cuvinte scopulu casseloru de pastrare este a dedá pre elevu, cá se-si póta intocmí viéti'a.

Infintiarea casseloru de pastrare in scólele románe este o cestiune de cea mai mare insemnătate.

Cassele de pastrare scolari, au influentia asupr'a bunastarei individuali, asupr'a familiei, asupr'a naturei, ele suntu totu-odata unu midilocu principalu pentru intarirea moralitatiei.

Renumitululu barbatu de statu Franclin, avendu in vedere bunastarea civiloru sei a dísu: „onorabilitatea si labórea se-ti fia soçii nedespartiti, ér' in locul alu doilea díce: speséza mai puçinu decâtu e venitulú teu, si vei ajunge cu tempu la o stare buna.“

(Va urmá)